

In dit nummer:

**Mijn studententijd:
ds. C.A. den Hertog**
Pagina 3

**Onder de loep:
Urban Mission**
Pagina 4 en 5

TUA OERTOER

**OERTOER: de TUA fietst
voor theologisch onder-
wijs in Frankrijk**
Pagina 11

Connect

VAN DE RECTOR

'Mooiste plekje op aarde'

Bij het prachtige jubileumfeest van professor Peels dat op 19 januari gevierd werd (zie pagina 9), noemde hij in zijn dankwoord de TUA 'het mooiste plekje op aarde'. Nou, dat zegt wat, want mijn collega is altijd zeer zorgvuldig in zijn woordkeuze. En wie in de lentezon onze gebouwen aan het mooie Wilhelminapark ziet staan, zal hem dan

ook zeker gelijk geven. Dat plekje wil echter meer dan mooi in de zon aan een park staan, en daarom zijn bestuur en docenten druk bezig met het werken aan een instellingsplan. Een plan dat beschrijft hoe wij ons gaan opstellen in onderwijs en onderzoek, hoe we de gewenste internationalisering invullen, hoe we het contact met de kerken

en kerkverbanden en met andere instellingen vormgeven. Dat is een boeiende klus die heel wat denkwerk en overleg vraagt, onder andere ook met ondersteunend personeel en met studenten, want wij waarderen ieders raad.

De TUA heeft van de HERE veel gekregen, en dat schept ook veel verantwoordelijkheid. Maar ook veel mogelijkheden, en die zien wij heel nadrukkelijk. Wereldwijd is vraag naar gedegen gereformeerde en academische theologie en die heeft Apeldoorn zeker te bieden. Zoals we dat hier overigens al heel lang doen. Nu echter moeten sommige dingen anders, beter, breder. Meer aanbod voor mensen die geen predikant worden. Nog eens kritisch kijken naar gebouw en faciliteiten aan het Wilhelminapark. Meer uitwisseling met buitenlandse docenten en hun instellingen. Zoals ik al zei: een boeiende klus die we graag met elkaar en met Gods hulp willen klaren.

*Prof. dr. H.J. Selderhuis,
rector*

Twijfel over Jezus en Zijn Koninkrijk

Lukas 7:18-23

Johannes de Doper zit in de gevangenis. De handen waarmee hij gewezen had naar het Lam van God, de handen waarmee hij Jezus had gedoopt, ze zitten vastgeketend in boeien.

De wildernis van de woestijn, het ruige landschap van de Jordaan, Johannes heeft ze moeten inruilen voor een donkere kerker.

En donker is het. Als enkele discipelen bij Johannes op bezoek komen, vertellen ze hem over het werk van Christus. Ze vertellen over een genezing in Kapernaüm en over een opwekking uit de dood in Naïn (vers 18). En wat is Johannes' reactie hierop?

Er ontstaat twijfel bij hem. Twijfel of dit wel echt de beloofde Christus is over Wie hij nu hoort. Johannes had zelf namelijk een ander beeld van Christus. Johannes had Jezus vooral aangekondigd als een Rechter Die het oordeel zou brengen (Matth. 3:10-12). Johannes had een Rechter verwacht en nu

lijkt Christus vooral Redder te zijn. Daar komt bij dat Johannes momenteel in de gevangenis zit. En dat omdat hij Herodes op zijn overspelige levenswijze had gewezen. Johannes was dus trouw geweest aan de Heere, maar had deze trouw moeten bekopen met gevangenschap. Reden te meer om te twijfelen of Jezus en Zijn Koninkrijk nu wel echt waren gekomen. Als het Koninkrijk van God gekomen zou zijn, zou er toch geen sprake meer zijn van onrecht? Dan zou Johannes toch wel vrijgelaten zijn? Kan Herodes gewoon ongestraft zijn gang gaan? Johannes begrijpt het niet. Het licht dooft.

Daarom stuurt hij twee discipelen naar Jezus. Deze discipelen moeten aan Jezus vragen of Hij wel echt de Beloofde is. En hoe reageert Jezus op deze vraag? Zoekt Hij Johannes op en bevrijdt Hij hem uit de gevangenis? Nee, dat doet Jezus niet. Jezus doet twee andere dingen. Ten eerste

wijst Hij Johannes op Zijn eigen werk (vers 22). Ten tweede wijst Hij op het Woord van God. Het werk dat Jezus doet, is namelijk aangekondigd door de profeet Jesaja (Jes. 29:18; 35:5). Jezus laat zo zien dat de profetie van Jesaja werkelijkheid geworden is. Jezus is de Beloofde en Zijn Koninkrijk is aangebroken.

Nee, dat Koninkrijk is nog niet volledig aangebroken. Johannes zit nog in de gevangenis en hij blijft in de gevangenis. Maar toch breekt er licht door de tralies van zijn kerker. Johannes mag op grond van Jezus' eigen woord geloven dat Gods Koninkrijk is aangebroken.

Mogelijk herken jij iets van de twijfel van Johannes. Het lijkt wel alsof het Koninkrijk van God nog helemaal geen realiteit is. Er is zoveel zonde, onrecht en ellende in de wereld. Misschien gaat u een weg die u niet begrijpt, een weg vol moeilijkheden en vragen.

Maar mag u, mag jij, ondanks alle omstandigheden houvast vinden in Gods Woord? Mag er gebed zijn voor de uitbreiding van Zijn Koninkrijk en heeft daarom het werk aan de TUA ook een plaats in uw gebed?

Eenmaal zal Gods Koninkrijk volledig aanbreken. Dan zal er geen onrecht of verdriet meer zijn. Dan mag Gods volk, samen met Johannes, het Lam aanbidden. Het Lam dat staat als geslacht. Het Lam dat de zonde van de wereld wegneemt!

Agenda

23 mei 2018

19.30 uur: Buluitreiking.

15-20 juni 2018

Admissie-examens. Aanmelden kan tot 21 april bij de secretaris van het curatorium, drs. G. van Roekel.

6 juli

OERTOER: Van Zierikzee via Noordeloos naar Teuge. Steun onze fietsers, steun het theologisch onderwijs in Frankrijk! Zie voor meer informatie pagina 11.

19-24 augustus 2018

Reformierte Sommeruniversität te Münster, georganiseerd samen met de Westfälische Wilhelms-Universität Münster en de Johannes a Lasco Bibliothek Emden. Het thema is 'Friedrich Schleiermacher, der reformierte Theologe'.

30 en 31 augustus 2018

Internationale conferentie 'Education, Formation, and the Church', uitgaande van onderzoeksgroep Reformed Traditions in Secular Europe (RTSE) van Apeldoorn en Kampen.

3 september 2018

15.00 uur: Opening academisch jaar, met een rede door prof. dr. M.J. Kater.

3 september 2018

19.30 uur: Buluitreiking.

23 november 2018

's Middags en 's avonds TUA-dag over het thema 'vergeving'. Zie ook pagina 8.

Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Paspoort

Naam:	Remco de Jong
Geboortedatum:	10 september 1979
Burgerlijke staat:	Gehuwd met Heleen
Kinden:	Nadira (2) en Danil (0)
Woonplaats:	Dokkum
Kerkelijke thuisgemeente:	Christelijke Gereformeerde Kerk (Andreas-gemeente) te Damwoude
Studiefase:	Master

Colofon

TUA Connect is het relatie-magazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Verschijsning

3 keer per jaar, oplage: 29.500

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Johannes Visscher
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres

Theologische Universiteit
Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: lkb@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941.
Giften aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Ds. C.A. den Hertog: 'Prachtig om met een eigen theologisch pakket bezig te zijn'

Een uitstapje met school waarbij een zendingsfilm werd bekeken, maakte diepe indruk op de achtjarige Kees den Hertog. Hij wist: ik wil zendeling worden. In 1976 werd hij predikant. Veertig jaar later, in 2016, ging hij met emeritaat. Maar dat verlangen van ds. C.A. den Hertog is hetzelfde gebleven.

Ds. C.A. den Hertog als student.

Cornelis Arie den Hertog groeide op in Mijdrecht, in het gezin van een ouderling. Regelmatig bleven er gastpredikanten bij hen eten. Toen hij ongeveer acht jaar oud was, maakte hij met zijn klas een uitstapje waarbij een zendingsfilm werd bekeken. Dit maakte diepe indruk op hem en hij wist: ook ik wil God dienen. Niet veel later, toen de gemeente van Mijdrecht vacant was en ds. W. van 't Spijker werd beroepen, stuurde hij hem een briefje waarin hij schreef dat hij het fijn zou vinden als de dominee het beroep zou aannemen. Hij schreef erbij dat hij vond dat ds. Van 't Spijker zo fijn had gepreekt toen hij in Mijdrecht was. Jaren later, bij zijn afstuderen aan de TUA, kreeg hij het briefje terug van professor Van 't Spijker. Ds. Den Hertog: 'Ontroerend dat de professor al die tijd dit kinderbriefje had bewaard.'

Van zijn kinderjaren af wilde Kees al predikant worden. Daarom ging hij naar het gymnasium in Amstelveen. Aan het eind van die gymnasiumtijd was er toch

de twijfel: was dit wel de weg die hij moest gaan? Daarom begon hij zijn theologiestudie aan de Universiteit Utrecht. Na het propedeusejaar was echter duidelijk waar zijn roeping lag: hij wilde dominee worden in de Christelijke Gereformeerde Kerken. Ds. Den Hertog startte zijn studie in Apeldoorn tegelijk met vier andere studenten, van wie hij er drie al kende van dat propedeusejaar in Utrecht.

Andere tijd

In die tijd waren de hoogleraren Van Genderen, Oosterhof, Van 't Spijker, Velema en Versteeg de docenten. Zomaar een herinnering die ds. Den Hertog te binnen

'De koffie werd op de gang gedronken'

schiet bij het terugdenken aan die tijd: 'Op een avond brachten we met een groep studenten een verjaardagshulde buiten bij het huis van professor Oosterhof. We zongen "Lang zal hij leven, in de gloria!" Na enige tijd ging de deur open, verscheen de professor en werden we binnen genodigd.'

Het ging er in de tijd aan de Theologische Hogeschool heel anders aan toe dan tegenwoordig. Zo was er geen kantine; koffie werd staande in de gang gedronken. De enige die voltijd aanwezig was, was conciërge Ten Hove, aan wie de dominee goede herinneringen bewaart. Hij beheerde ook de bibliotheek. Een ander verschil met nu is dat het studieprogramma voor alle studenten gelijk was. Waar tegenwoordig allerlei keuzes, trajecten en specialisaties mogelijk zijn, volgde vroeger elke student van A tot Z dezelfde route.

Ds. Den Hertog: 'Ik heb veel respect voor de huidige generatie studenten. Er wordt veel meer van ze gevraagd dan vroeger van ons. Wat prachtig dat ze met een eigen theologisch pakket bezig kunnen zijn.' Zelf heeft hij vanwege het vertrek van meneer Stam, de logopedist, de nodige logopedische vorming gemist. In zijn eerste gemeente moest hij vervolgens vanwege stemproblemen een tijdlang een logopedist bezoeken. Dat hielp. Ook het

huidige vak Persoonlijke en Praktische Vorming (PPV) ontbrak. Daarom heeft hij zelf, toen hij al predikant was, cursussen pastorale vorming gevolgd in Utrecht en Ede. Met name de zelfreflectie vindt hij voor het predikantschap van groot belang. Wat ook belangrijk is en blijft: het denken over de kerk en over wie God is. 'Goede theologie is zo belangrijk!'

Dienen

Nadat ds. Den Hertog de gemeentes van Vlissingen en Papendrecht had gediend, werd hij in 1988 predikant in Apeldoorn-Centrum. In die tijd was hij sterk betrokken bij de TUA. Hij was aanwezig bij inauguraties en kwam geregeld op de universiteit. Na deze Apeldoornse periode volgde de stap naar Leeuwarden, waar hij na zijn emeritaat ook bleef wonen. Maar nog steeds is er de band met de Theologische Universiteit, tegenwoordig als lid van het curatorium. En zo blijft het dienen van God, de kerken en de TUA een rode draad in het leven van ds. Den Hertog.

Paspoort

Naam:

Cornelis Arie den Hertog

Geboren:

1 januari 1951 te Mijdrecht

Burgerlijke staat:

Gehuwd met Addie de Vos

Studieperiode aan de TUA:

1971-1975 (daarvoor propedeuse gehaald aan de Universiteit Utrecht)

Standplaatsen:

Vlissingen (1976), Papendrecht (1981), Apeldoorn-Centrum (1988) en Leeuwarden (2009). In 2016 ging ds. Den Hertog met emeritaat.

Urban Mission: zendingswerk in

**Steden zijn belangrijk in de zending. Dat zie je al bij Paulus.
Hij trok van stad tot stad, verkondigde het evangelie,
en vanuit de steden verspreidde het zich verder.**

Het geldt ook vandaag. In de grote wereld-steden leven miljoenen mensen die zijn weggetrokken van het platteland – met alle ellende die zich voordoet in de wijken waar ze terecht komen. De woorden zeggen genoeg: krottenwijken, criminaliteit, bendeoorlogen, prostitutie, enzovoorts. Hoe vaak wordt het leven daardoor beheerst!

Het is daarom goed dat er speciale aandacht is voor zendingswerk in deze grote steden. De noodzaak om juist daar handen en voeten te geven aan de zending, om mensen iets te laten proeven van het perspectief van het Koninkrijk van God, in Woord en daad, is zonneklaar. En dus: Urban Mission.

Dichterbij is het er ook. Wat te denken van de grote steden in Nederland. Leeglopende

en leegstaande kerken. Menig kerkverband merkt het in de praktijk van elke dag. Terwijl juist de steden bevolkt worden door talloos velen die onbekend zijn met het evangelie, of die het achter zich hebben gelaten, of die ...

Al die steden – ook die in Nederland – vormen wat wel genoemd wordt 'missions new frontier' – een nieuwe grens die door de zending moet worden overgetrokken. En er zijn mensen die de grens overgaan. Gesteund en vaak gezonden door de (eigen) kerken pionieren ze en planten ze kerken, werken ze aan het opbouwen van missionaire gemeenschappen. Om in de steden – ook die in Nederland – handen en voeten te geven aan het evangelie, waarbij onder Gods zegen iets oplicht van het perspectief van het Koninkrijk van God.

In het kader van de missiologie wordt in het tweede studiejaar aandacht gegeven aan dit alles: Urban Mission – zending in de (grote) stad. Het zijn dingen die ertoe doen.

*Drs. J. van 't Spijker,
docent missiologie en evangelistiek*

Urban Mission: de praktijk

Zending in een stedelijke omgeving vindt ook plaats vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken. Oud-studenten drs. P.L.D. Visser en drs. J.H. Bonhof nemen ons mee naar missionaire projecten in achtereenvolgens Veenendaal en Utrecht.

'Biblebelt Mission'

Als je om je heen kijkt in de wijk 'Schrijverspark' in Veenendaal, zou je niet zeggen dat we op de 'biblebelt' zijn. Tientallen nationaliteiten trekken aan je voorbij. Zo'n tien procent van de ongeveer 60.000 Veenendalers bestaat uit niet-westerse allochtonen. Twee derde van de bevolking heeft geen levende band met een christelijke gemeenschap. Hoewel er ruim dertig kerken zijn, begint het corpus christianum ook hier af te brokkelen. De koopzondag deed zijn intrede, twee hervormde wijk-gemeentes fuseerden en de protestantse gemeente moet ook stevig indikken van vier naar twee wijkgemeenten. Dat betekent echter dat er ondanks – of

wellicht: dankzij – verlieservaringen ruimte komt voor nieuw missionair elan. Vandaar dat we in het centrum van Veenendaal als pioniersplek zijn gestart in juni 2017. Beter gezegd: we zijn dóórgestart, want al zo'n dertig jaar kwamen mensen samen in het Schrijverspark rondom de Bijbel.

Is dat nou moeilijk, Urban Mission op de biblebelt? Ik zou zeggen: niet moeilijker dan het werk in een reguliere gemeente (maar wat is tegenwoordig nog een gere-

*Burendag 2017 rondom
De Poster in Veenendaal.*

grote steden, ver weg en dichtbij

guleerde gemeente?). Het betekent vooral dat je andere prioriteiten legt in het werk. We willen kerk in en vóór de buurt zijn. Die vaste wil betekent dat we investeren in relaties. We luisteren naar waar er behoefte aan is in de wijk. Dat betekent dat we ingezet hebben op huiswerkbegeleiding voor basisschoolleerlingen en taallessen voor statushouders. Daarnaast draait er een kinderclub waar uit de Bijbel verteld wordt. Maar we draaien ook mee in de jaarlijkse buitenspeeldag en – een heel mooie gelegenheid – de nationale burendag. Relaties, relaties, relaties – dat is het devies.

Na drie à vier jaar is er een vertrouwensband ontstaan met tientallen ouders en kinderen in de buurt. Afgelopen kerst hebben we een (geloofs)stap genomen: we hebben ze uitgenodigd het kerstfeest met ons te vieren. Eten, drinken en luisteren naar het kerstevangelie, Arabische liederen zingen – dat was het programma. Tot onze verrassing en blijdschap kwamen tientallen van onze moslimvrienden en -vriendinnen. Dit jaar richten we ons op een paasviering met hen. Wat zou het bijzonder zijn, wanneer God deuren opent, en we met een groepje structureel de Bijbel konden gaan lezen!

Drs. P.L.D. Visser, missionair predikant bij De Poster, Veenendaal

'Heerlijk om iets te mogen zien van hoe de Heere de oogst binnenhaalt.'

Zending in Utrecht

Utrecht is de vierde stad van Nederland. Een stad met relatief veel jonge mensen. Maar ook een stad met relatief veel nieuwkomers van buiten Nederland (ongeveer een derde van het aantal inwoners). Arbeidsmigranten, asielzoekers, maar ook hoogopgeleide expats en studenten.

De afgelopen jaren heb ik het sluitstuk (?) van het samenvoegen van traditionele kerken en het afstoten van gebouwen meegemaakt in de stad. De doelgroep is vergrijsd of verhuisd. Tegelijkertijd zie ik een nieuw christelijk elan in de stad. Er zijn opeens nieuwe gemeenten. Migranten die hun kerk meenemen, missionaire gemeenschappen die het net aan de andere kant uitwerpen. Soms ook weer oude gemeenten die een herstart meemaken.

De ICF Utrecht (wijkgemeente van CGK Utrecht-West) is een van de nieuwere gemeenschappen. Er waren veel Nederlandse kerken, migrantenkerken die zich op één culturele groep richten, maar wie bereikt hen waar geen culturele kerk voor is?

Ruim tien jaar geleden is de ICF gestart door de komst van asielzoekers in de CGK. Nu is het een bloeiende gemeenschap van expats, (internationale) studenten, asielzoekers, interculturele families en anderen.

Veel bezoekers waren voorheen niet-christelijk of hadden slechts nog een dun lijntje met het christelijk geloof. Met de komst van de migranten en de secularisatie in Nederland is het zendingsveld niet meer in Afrika, maar in onze eigen straat.

Waarom is dit werk zo belangrijk? Vanzelfsprekend is de roeping van de kerk om de onbereikten het Evangelie te verkondigen (Matth. 28:19). Maar ik geloof ook dat de lessen die de kerkplantingen leren in de grote steden van groot belang zijn voor de toekomst van onze gemeenten. De mogelijkheden en de problemen waar we vandaag in de stad tegenaan lopen, zijn de kansen en de problemen voor de andere gemeenten van morgen.

We hebben werkers nodig in de stad. De velden zijn wit om te oogsten. Iets voor jou? Kom niet vanuit een romantisch ideaal of als je het 'zogenaamde verschil' wilt maken. Kom als je de roeping van God ervaart en bereid bent om te dienen.

En ja, dan is het heerlijk om iets te mogen zien van hoe de Heere de oogst binnenhaalt (zie foto).

Drs. J.H. Bonnhof, predikant te Utrecht

Zending in de 21ste eeuw

Een aantal jaar geleden is een grote collectie boeken van Deputaten Buitenlandse Zending in de bibliotheek van de TUA opgenomen. Aan deze verzameling is te zien dat de inhoud van wat missiologie is, aan het veranderen is. De aandacht voor zending wordt meer verlegd van het gaan naar verre landen naar missionair in de eigen stad. Missiologie in de 21ste eeuw vindt plaats in de context van de cultuur, de leefwereld van de ander.

Hieronder een kleine greep van titels op het gebied van missiologie:

- *Uitzending nu. Veranderende visies in beleid en praktijk*, onder redactie van Foka van de Beek, Gerrit Noort en Marieke van der Giessen-van Velzen (2016).
- Gereformeerde zending in de 21e eeuw. *Contextualisatie, elentie en oecu-*

menica. Artikelen aangeboden ter gelegenheid van het afscheid van Kees Haak als docent missiologie aan de Theologische Universiteit Kampen, onder redactie van Dirk Griffioen en Stefan Paas (2015).

- *Met anderen tot Christus. Zending in een postmissionair tijdperk*, Bert Hoedemaker (2000).
- *Christianity encountering world religions. The practice of mission in the twenty-first century*, van Terry Muck en Frances S. Adeney (2009).

Over missionair zijn in steden:

- *The urban face of mission. Ministering the gospel in a diverse and changing world*, van Harvie Corn en anderen (2002).
- *Oog in oog. Een missiologische studie naar de betekenis van de exposure in de*

stedelijke context, een proefschrift van Rob van Waarde (2017).

- *Centrum kerk. Het evangelie midden in je stad*, van Tim Keller, onder redactie van Stefan Paas (2014).

De komst van vluchtelingen brengt ook een bezinning op gang over gastvrijheid en omgang met deze mensen. Een recent werk hierover:

- *Christian hospitality and muslim immigration in an age of fear*, van Matthew Kaemingk (2018).

Meer literatuur kunt u vinden in de catalogus (via www.tua.nl) onder trefwoorden als: missiologie, zending, kerkplanting, urban mission.

Vergroot je kennis

200+ videolessen over Bijbel, Geloven en Kerk-zijn

Van jouw Bijbel naar de pen van Paulus (les 1)

BART KAMPHUIS

In deze videoles maak je kennis met de wereld achter de Bijbelvertalingen: de wereld van de vele handschriften, waarvan er niet twee identiek zijn.

GA NAAR WEETWATJEGELOOFT.NL EN WORD OOK ABONNEE!

Wij proeven Christus binnenin

ARNOLD HUIJGEN

'Doe dat totdat Ik kom', zei Jezus over het Avondmaal, dat Hij zojuist had ingesteld. Wat betekent het Avondmaal? Hoe vaak zouden gelovigen het "moeten" vieren? En wie mogen aangaan? Wie deze vragen mee terugneemt naar de tijd van de Reformatie stuit op verrassende antwoorden, en op conflicten.

Geloofsopvoeding: wat werkt?

SASKIA DE GRAAF / ESTHER VAN MAANEN

Hoe kan de relatie tussen kerk en gezinnen dusdanig worden versterkt, dat dit leidt tot een verdieping van het geloof? In deze praktische videoles delen Esther van Maanen en Saskia de Graaf hun kennis over 'good practises' en de daarbij behorende succesfactoren.

AKZ+

WEET WAT JE Geloof

Deel 2 acta Synode van Dordrecht gepresenteerd

Op woensdag 13 december 2017 werd het tweede deel in de wetenschappelijke serie *Acta et Documenta Synodi Nationalis Dordrechtanae (1618–1619)* aangeboden aan burgemeester A.W. Kolff van Dordrecht.

In aanwezigheid van veel belangstellenden werd het nieuwe deel *Early Sessions of the Synod of Dordt*, waaraan 33 mensen uit de hele wereld gewerkt hebben, gepresenteerd. Redacteur Herman Selderhuis sprak de hoop uit dat de beschikbaarheid van de acta meer helderheid

geeft over hoe Dordt wereldwijd bekend is geworden en over hoe er verscheidenheid binnen de kerk mogelijk is zonder dat de eenheid verdwijnt.

Deze publicatie gaat over de manier waarop de Nationale Synode georganiseerd was én over de onderwerpen die eerst over de agenda stonden. Wat de revue passeert? Het plan van een nieuwe Bijbelvertaling (het zou tot de Statenvertaling leiden), de manier om catechisatie op verschillende niveaus op te zetten, de vraag of de kinderen van slaven in de koloniën gedoopt zullen worden, de praktische training in het kerkelijk leven van studenten die met de studie theologie bezig zijn. Ten slotte komt aan de orde hoe de synode om te gaan had met de Remon-

Prof. dr. H.J. Selderhuis (rechts) overhandigt de acta aan burgemeester A.W. Kolff van Dordrecht.

stranten over de vraag hoe met elkaar in gesprek te komen. Voor sommigen zullen de teksten in het Latijn lastig zijn, maar veel Nederlands, Engels en Frans nodigt uit tot lezen en spuurwerk.

Medewerker dr. Joke Roelevink gaf een lezing over de rol van de politieke gecommitteerden tijdens de Nationale Synode van Dordrecht en prof. dr. Fred van Lieburg over het beeldmateriaal dat beschikbaar is van de Dordtse Synode. Medewerkers van de stad Dordrecht lichtten een tipje op van de sluier wat betreft de plannen die de stad heeft om het jubileum groots te vieren, waaronder een tentoonstelling

in Museum Dordrecht over calvinisme en kunst.

Early Sessions of the Synod of Dordt is verschenen bij uitgeverij Vandenhoeck & Ruprecht uit Göttingen.

De editie is een project van de Johannes a Lasco Bibliotheek in Emden in samenwerking met het Huygens Instituut/NIG, het Institut für Schweizerische Reformationsgeschichte in Zürich, de Remonstrantse Broederschap, de Theologische Universiteit Apeldoorn, de stad Dordrecht, de Vrije Universiteit en de Protestantse Kerk Nederland.

(Bron: refo500.nl)

P.D. Spies gepromoveerd

Op 22 november 2017 is drs. P.D. (Peter) Spies aan onze universiteit gepromoveerd. Zijn studie droeg als titel 'De classis van Tiel 1579-1816. De gereformeerde kerk in de Nederbetuwe in het spanningsveld van politieke machten en maatschappelijke veranderingen'.

Prof. dr. H.J. Selderhuis overhandigt de doctorsbul aan P.D. Spies. (foto RD, Anton Dommerholt).

Integratiecolleges over 'vergeving'

Op 20 en 21 december 2017, zo net voor de kerstvakantie, vonden de integratiecolleges plaats: twee volle dagen met alle studenten van de TUA bij elkaar in de collegebanken. Samen volgden we colleges, dit jaar dachten we na over het thema 'vergeving'.

We luisterden naar interessante colleges, waar docenten dit thema vanuit verschillende kanten belichtten. Zo bestudeerden we bijvoorbeeld het boek Jeremia en zagen we dat uitgerekend in dit boek het thema vergeving belangrijk is. Mooi was het om vanuit dit Bijbelboek te zien hoezeer God er naar verlangt om te vergeven! Tegelijkertijd leerden we ook dat vergeving niet goedkoop is en er grenzen aan verbonden zijn.

Naast het thema vergeving in het Oude Testament, keken we ook naar dit thema in het Nieuwe Testament, in de preken van

Tijdens de integratiecolleges werd een maaltijd geserveerd in de stijl van Luther. Links op de foto Leanie van Deelen.

TUA-dag over 'vergeving'

Omdat de studenten zo enthousiast waren over het thema van deze integratiecolleges, hopen we op vrijdagmiddag en -avond 23 november een TUA-dag te houden rondom ditzelfde thema 'vergeving'.

Luther, in de Heidelbergse Catechismus, bij de opvoeding en zelfs in de moderne literatuur. Niet alleen docenten waren aan het woord, ook sommige studenten leverden een bijdrage. Zo hielden twee studenten beiden een prachtige boekbespreking over twee boeken van de Russische schrijver Dostojevski. Verrast werden we door de thematiek van deze boeken: zo werden we weer op heel andere wijze aan het denken gezet over vergeving.

Het waren mooie dagen: allereerst vanwege de goede colleges, waarin we veel nieuwe dingen leerden. Ze zetten aan tot nadenken, maar riepen ook nieuwe vragen op. Dit bleek wel uit de gesprekken in de

pauzes: er werd soms nog stevig doorgesproken over de behandelde stof.

Naast dat er veel te leren viel, waren de integratiecolleges ook momenten waarop we konden genieten van het samen zijn als TUA-gemeenschap. Bijzonder om met zovelen uit verschillende jaren tegelijk college te volgen, met elkaar Gods lof te zingen en elkaar te ontmoeten tijdens de pauzes en het nuttigen van een heerlijke 'Luther-maaltijd'.

Kortom, twee mooie en leerzame dagen, een goede afsluiter van het jaar 2017!

Leanie van Deelen, bachelorstudent

Lutherbiografie prof. Selderhuis onderscheiden

De Engelse vertaling van de Lutherbiografie 'Een mens zoekt God' van prof. dr. H.J. Selderhuis heeft op 13 december 2017 de Book Award 2018 van het Amerikaanse magazine *Christianity Today* ontvangen in de categorie geschiedenis.

De biografie, in Nederland uitgebracht door uitgeverij De Banier, wordt gewaardeerd vanwege haar toegankelijkheid en volledigheid. Professor Selderhuis plaatst de reformator uit Wittenberg naadloos binnen de context van het laatmiddeleeuwse Europa, aldus kerkhistoricus John Wilsey van het theologisch

seminarie van de Zuidelijke Baptisten. Selderhuis heeft volgens Wilsey oog voor zowel de geestelijke als de intellectuele kant van Luthers leven. 'Dit boek brengt ons in ons denken over de Reformatie niet naar de eindbestemming, maar is wel een basis waarmee we verder kunnen.' (Bron: refdag.nl)

Prof. Peels 25 jaar hoogleraar

Op vrijdag 19 januari mochten we vieren en herdenken dat prof. dr. H.G.L. Peels 25 jaar daarvoor inaugureerde als hoogleraar Oude Testament aan de TUA. Dat gebeurde middels een minisymposium. Er waren korte bijdragen van prof. dr. K. Spronk ('De theologie van het boek Rechters'), prof. dr. G. Kwakkel ('De conditionele dynastieke belofte in 1 Koningen 2,4') en prof. dr. W.A.M. Beuken ('Ezechiël 36-48 als portaal tot Hosea 1-2'). Op elke lezing werd achtereenvolgens gereageerd door een masterstudent van prof. Peels en door hemzelf.

Prof. Peels werd aan het einde van de middag toegesproken namens studentenvereniging PFSAR, waarvan hij oud-lid is. Hij kreeg daarbij een artefact

van de PFSAR-zolder overhandigd (een lamp in de vorm van een kansel), een verwijzing naar de voorliefde van prof. Peels voor artefacten. Namens de TUA sprak rector prof. dr. H.J. Selderhuis de jubilaris toe en bedankte hij hem voor het vele wat hij voor de TUA heeft gedaan. Ook waren er videoboodschappen van enkele vrienden/collega's.

Als speciale verrassing kreeg de jubilerend hoogleraar een feestbundel overhandigd, waaraan door prof. dr. J. Dekker en prof. dr. G. Kwakkel vier jaar lang in het geheim gewerkt

Prof. Peels heeft zojuist de feestbundel overhandigd gekregen uit handen van de redactie. V.l.n.r. prof. dr. H.G.L. Peels, prof. dr. G. Kwakkel en prof. dr. J. Dekker.

was. De bundel ('Reading and listening. Meeting one God in many texts') bevat bijdragen van maar liefst 28 collega-wetenschappers.

Het symposium en de aansluitende receptie waren drukbezocht, waaruit de waardering blijkt die er is voor de persoon en het werk van prof. Peels.

De feestbundel is voor € 27,50 te bestellen op de website van de uitgever (<https://www.uitgeverij2vm.nl/product/reading-and-listening-meeting-one-god-in-many-texts>).

EVEN VOORSTELLEN

Op 7 februari 2018 ontving student W.J. van Gent, na het afleggen van het proponentsexamen, preekconsent. Hij mag nu voorgaan in kerkdiensten in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Naam:	W.J. van Gent
Geboortedatum:	29 maart 1980
Burgerlijke staat:	Gehuwd, vader van vier kinderen
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Ede
Hoofdvak:	Kerkrecht
Verwachte afstudeerdatum:	mei 2019

Een dag meelopen op de TUA?

Denk je er over na of een studie theologie iets voor je is? Heb je besloten theologie te gaan studeren maar weet je nog niet waar? Ben je gewoon nieuwsgierig naar hoe het er aan onze universiteit aan toegaat?

Dan ben je welkom om een dag mee te komen lopen met de colleges. Je kunt dan zien wat het onderwijs aan de TUA inhoudt, hoe het gegeven wordt en waar de accenten liggen. Je kunt de sfeer komen proeven en kennismaken met studenten en hoogleraren. Er is voldoende gelegenheid en ruimte om je vragen te stellen.

Een dag als gast de colleges volgen, kan op dinsdagen (en eventueel donderdagen) in de collegeperiodes. Die zijn de komende tijd als volgt:

Blok 4 studiejaar '17/'18 – 16 april t/m 4 juni 2018

Blok 1 studiejaar '18/'19 – 3 september t/m 12 oktober 2018

Reken op een dag van 09.00 uur tot in de loop van de middag.

Heb je er zin in gekregen? Mail dan even met de studieadviseur, Wilma van der Zande: jwvanderzande@tua.nl. Ook voor meer informatie over de studie in Apeldoorn kun je met haar contact opnemen.

TUA INzicht, het studentenmagazine van de TUA

U leest nu in *TUA Connect*, het relatiemagazine van de TUA. Drie maal per jaar houden we u middels dit blad op de hoogte van het reilen en zeilen aan de TUA. Dit gebeurt in korte artikeltjes van hooguit een pagina.

Bent u op zoek naar meer inhoud en verdieping? Dan kunt u zich abonneren op het blad TUA INzicht. Dit (dikkere) magazine wordt geheel door studenten gemaakt en biedt met name verdiepende artikelen en interviews. U kunt een gratis proefnummer aanvragen via bestellen@tua.nl. Een abonnement kost € 14,50 per jaar. U ontvangt dan drie keer per jaar het blad thuis.

TSJECHIË

Ruime vakantiehuizen 2 tot 10 pers. bij Reuzengebergte. Mooie omgeving, ook voor wintersport en in voor- en naseizoen voor senioren of jonge gezinnen.

www.adrien.nl • 0345-651058

Benieuwd naar drukwerk op papier van restafval? #duurzaam #biobased

Voor advies op maat

Herrejan Veenema

Magazijnweg 8, Alphen a/d Rijn

t: 0172 - 432 297

e: herrejan@drukkerijholland.nl

Grootformaat offsetdruk, digital print & afwerking in eigen huis.

Partner in duurzaam ondernemen

Sinds 1925

De OERTOER: de TUA racet van Zierikzee via Noordeloos naar Teuge

TUA OERTOER

Steun onze fietsers, steun het theologisch onderwijs in Frankrijk!

Op vrijdag 6 juli 2018 is CGK Zierikzee het startpunt van een wielrentocht. Studenten en personeel van de TUA racen die dag van Zierikzee, via Noordeloos, naar Apeldoorn/Teuge: de drie eerste gemeentes van de CGK. Deze sponsorfietstocht van 200 kilometer wordt daarom de OERTOER genoemd en vindt plaats ter gelegenheid van de twee jubilea '125 jaar CGK' (2017) en '125 jaar TUA' (2019).

Met de actie steunt de TUA het theologisch onderwijs in Frankrijk, waar geen subsidie bestaat voor de opleiding van gereformeerde predikanten. Een belangrijk doel, het gaat om de verbreiding van Gods Woord!

SPONSOR ONS!

Ook u kunt deze actie steunen. Allereerst kunt u een bijdrage overmaken naar **NL33 INGB 000 5281 561 t.n.v. TUA Uitgaven** onder vermelding van 'OERTOER'. Daarnaast is het natuurlijk mooi als u onze racers komt aanmoedigen. Dat kan op vrijdag 6 juli om 07.00 uur 's morgens in Zierikzee bij de start van hun tocht, tussen de middag rond 12.00 uur bij de CGK in Noordeloos en tegen 18.00 uur bij de TUA (als alles volgens plan verloopt, houd u onze website en Facebook/Twitter in de gaten). En wie weet ziet u uzelf wel terug op een foto in TUA Connect. Gedurende de dag wordt ook verslag gedaan op Facebook (<https://www.facebook.com/TUApeldoorn/>) en Twitter (@TUApeldoorn). Zo kunt u de racers ook vanuit huis volgen.

Een deel van de groep die aan de OERTOER deelneemt. V.l.n.r. Willem Mijnheer, Jan-Jaap Hoogstede, Sjors Bulten, Dominik de Bruijne, Arnold Huijgen en Hans Bulten. Niet op de foto: Petronelle Baarda, Pieter Dirk Dekker, Maria Grisnich, Jeroen van Limbeek en Wouter Muskee.

De route die onze racers op 6 juli hopen te volgen.

VAN
AANNEMERSBEDRIJF
W.A. v. ENGELAND & ZN. B.V.

van
laarhoven
catering.nl

MAXI
PROMO

Specialist in
sportswear!

Top Installatiegroep
Installateurs met aanleg

westerman
multimodal logistics

ONDERHOUD
NL
OPLEIDINGEN

Schildersvakopleiding
Zutphen

Wijnand's
Auto Service

INSTALLATIEBUREAU
WOUDHUIZEN BV

Keuzegids: TUA-master opnieuw topopleiding

In de op 8 maart verschenen Keuzegids Masters 2018 heeft de TUA-master een goede beoordeling gekregen. Met 80 punten mag onze master naar de maatstaven van de Keuzegids, evenals de bachelor, opnieuw topopleiding genoemd worden. De TUA-master staat op de eerste plaats onder de beroepsgerichte masters.

Met name de toetsing, begeleiding en studierbaarheid worden positief beoordeeld, met ++ aangeduid als behorend tot de sterke groep. Ook het studieprogramma, de docenten, de praktijkgerichtheid en de faciliteiten worden positief beoordeeld. Op geen van de onderzochte onderdelen scoort de master lager dan gemiddeld.

De Keuzegids licht toe: "De beroepsgerichte masters doen het zoals te verwachten valt goed op praktijkgerichtheid. Ook zijn de stu-

denten over het algemeen tevreden over de begeleiding door de betrokken docenten. De enige topopleiding is van de TUA. Daar zijn de studenten tevreden over de toetsing en ze hebben er vertrouwen in dat ze zonder vertraging af kunnen studeren. Bij de TUA én de TU Kampen vinden ze de lessen bovendien interessant. Bij veel andere opleidingen is dat laatste een heikel punt."

De Keuzegids Masters is een leesbare consumentengids met onder andere kwaliteits-

oordelen over alle masters in het HBO en WO. Voor iedereen die zich wil oriënteren op mogelijke vervolgstudies kan de keuzegids helpen bij het kennismaken met verschillende masters en het onderling vergelijken op basis van kwaliteit.

Examenresultaten

Op 22 november 2017 is het masterexamen met goed gevolg afgelegd door:

- **J.A.E. (Janneke) Dekker-de Groot.** Haar scriptie had als titel "Zo verklaarde hij alle spijzen rein". Een nieuwtestamentisch onderzoek naar de blijvende geldigheid van de spijswetten voor zowel christenen uit de Joden als christenen uit de heidenen'.
- **J. (Arjan) van den Os.** Zijn scriptie had als titel "Mij komt de wraak toe". Een onderzoek naar de betekenis van de wraak in het Nieuwe Testament, toegespitst op ἐκδίκειν'. Arjan ontving het predicaat 'cum laude'.

Op 17 januari 2018 is het masterexamen met goed gevolg afgelegd door:

- **G.M. (Gerard) Bosker.** Zijn scriptie had als titel 'De troost van een heerlijke toekomst. Een dogmenhistorisch onderzoek naar ontwikkelingen in de eschatologie van de Nadere Reformatie aan de hand van de catechismusverklaringen van Z. Ursinus, W. Teellinck, P. van der Hagen en T. van der Groe'.
- **J.H. (Sjaak) Biewenga.** Zijn scriptie had als titel 'De preek als TED-talk. Een homiletisch onderzoek naar de mogelijkheid om de methode van de TED-talk te gebruiken

als preekvorm'. Sjaak ontving het predicaat 'cum laude'.

Op 7 februari 2018 is het masterexamen met goed gevolg afgelegd door:

- **J.C. (Corné) Pronk.** Zijn scriptie had als titel 'Viva vox Dei. De levende stem van God. Een evaluatief onderzoek naar het theo-

centrische karakter van de prediking in de Christelijke Gereformeerde Kerken aan de hand van een jaargang van de prekenreeks Uit de Levensbron'.

- **J. (Hans) van Vulpen.** Zijn scriptie had als titel '(Wan)hoop in duisternis? Tekstanalyse en contextuele lezing van Psalm 88'.

De drie pas afgestudeerde masterstudenten die op 7 februari 2018 beroepbaar werden gesteld in de Christelijke Gereformeerde Kerken. V.l.n.r. J.C. Pronk, J. van den Os en J. van Vulpen.

TUA-studenten klussen voor stichting Present

Een van de dingen die deel uitmaken van het Apeldoorns studentenleven, is het helpen van mensen die dat nodig hebben. Minstens eenmaal per jaar wordt er door onze studenten geklust via stichting Present Apeldoorn. En dat kan van alles zijn: van het opknappen van een verwilderde tuin, of het schilderen en behangen in een woning van zorggroep 's Heeren Loo, tot een dagje met ouderen naar Apenheul gaan.

Bid en werk

Inmiddels zijn we gestart met het nadenken over hoe verder te gaan nu de TUA zelfstandig blijft. Het college van bestuur is met het college van hoogleraren twee keer een dag in retraite geweest. Dat hebben we gedaan in de werkschuur Bid en Werk in Rouveen. Een toepasselijke locatie. Er moet immers wel gewerkt worden aan het maken van een eigen instellingsplan voor de komende zes jaar. Wat zijn de sterktes en de zwaktes van de TUA en welke kansen zijn er, maar ook welke bedreigingen komen op ons af? En natuurlijk: wat gaan we daarmee en daaraan doen? Daarvoor is de inzet van alle docenten en onderwijsondersteunend personeel nodig. Iedereen heeft kunnen reflecteren op de eerste uitkomsten van de retraite. Ook de studentleden van de opleidingscommissie en de universiteitsraad konden aangeven wat zij de belangrijkste items vonden. De kunst is om dit voorjaar gezamenlijk ambities te formuleren die gegeven de beperkte omvang van de TUA ook haalbaar zijn. Rond de zomer hopen we de contouren van een nieuw instellingsplan klaar te hebben.

Ondertussen gaat het 'gewone' werk ook door: colleges geven, onderzoek doen, uitdragen van resultaten. Komt nog bij dat we bezig zijn met de voorbereiding van een onderwijsvisite en een onderzoekvisite. De laatste samen met Theologische Universiteit Kampen. Daarvoor dienen zogenaamde zelfevaluatie rapporten geschreven te worden waarin teruggeblikt wordt op de afgelopen jaren. Kortom, we vervelen ons niet.

De werkschuur Bid en Werk in Rouveen.

Soms word je als bestuurder ook aangenaam verrast als mensen ongevraagd een grote gift overmaken om het werk aan de TUA voortgang te doen vinden. Iemand belde omdat hij niet zeker wist of het bedrag wel goed overgekomen was. Een ander stuurde een vriendelijk kaartje ter toelichting van de gift met een verwijzing naar 1 Kronieken 29 vers 14b ('Want het is alles van U, en wij geven het U uit Uw hand'). Bezig blijven met het werk aan de TUA en dat biddend doen, dat is de aanpak van Apeldoorn.

*Ir. W.J.A. Hanekamp,
voorzitter college van bestuur*

Duurzame energiesystemen
Warmtepompen en airconditioning
Verwarming- en ventilatiesystemen
Loodgieter - elektra - dak/zinkwerken

INSTALLATIEBURO
WOUDHUIZEN BV

M. BOEVE EN S. BOEVE
TEL. 055 - 312 1760 ELBURGERWEG 60 WENUM WIESEL

Hans Burger, Arnold Huijgen, Eric Peels (eds), *Sola Scriptura. Biblical and Theological Perspectives on Scripture, Authority and Hermeneutics*, Studies in Reformed Theology 32 (Leiden: Brill, 2017).

De bundel *Sola Scriptura*, vrucht van een BEST-conferentie in 2015, bevat een gevarieerd geheel van artikelen die zich richten op de vraag naar de prioriteit en het belang van de Schriften in de theologie. Wat was nu eigenlijk bedoeld met het adagium 'de Schrift alleen', en kunnen we daar vandaag de dag nog steeds mee uit de voeten? Zowel historische, bijbels-theologische als systematisch-theologische bijdragen belichten deze vraag vanuit verschillend perspectief. Hierbij staat steeds de interactie tussen exegese en dogmatiek centraal, zoals dit in de Apeldoornse-Kamper onderzoeksgroep BEST (Biblical Exegesis & Systematic Theology) ook beoogd wordt. De bundel wordt afgerond met twee artikelen van gerenommeerde geleerden uit het buitenland (Brian Brock en Kevin J. Vanhooser), die reageren op de overige bijdragen.

Enkele artikelen uit dit boek:

- J. Dekker, 'Sacra Scriptura Sui Ipsius Interpres: Reinterpretation in the Book of Isaiah' (p. 195-215).

In dit artikel laat prof. Dekker zien dat het reformatische principe dat de Schrift haar eigen uitlegster is, voor het boek Jesaja ook heel letterlijk opgaat. Dit Bijbelboek kent een lange ontstaansgeschiedenis waarin oude profetieën meer dan eens op een later moment werden opgepakt en met het oog op de veranderende omstandigheden een nieuwe interpretatie kregen. In het artikel worden hiervan voorbeelden gegeven, met speciale aandacht voor het derde deel van dit Bijbelboek (Jes. 56-66) dat zelfs als een vorm van schriftgeleerde profetie kan worden aangemerkt. Dekker laat zien hoe hier ook voor het omgaan met de gave van de profetie in de kerk vandaag lering uit kan worden getrokken.

- A. Huijgen, 'Alone Together. *Sola Scriptura* and the Other Solas of the Reformation' (p. 79-104).

In dit artikel betoogt prof. Huijgen dat het zogenaamde *sola scriptura* van de Reformatie niet zo seculariserend heeft gewerkt als soms wordt gedacht, en dat het in samenhang met de andere *sola*'s gelezen moet worden.

- A. Versluis, '"And Moses Wrote This Torah": Canon Formulas and the Theology of Writing in Deuteronomy' (p. 137-158).

Het opschrijven en overleveren van de 'wet van Mozes' is een belangrijk thema in Deuteronomium. Dr. Versluis analyseert dit thema, evenals de formulering dat er niets mag worden toegevoegd aan of afgedaan van Mozes' geboden. Deze 'canonformule' (Deut. 4:2; 13:1) blijkt niet allereerst bedoeld om een tekst vast te leggen, maar is vooral een oproep tot gehoorzaamheid.

J. Dekker & G. Kwakkel (red.), *Reading and Listening. Meeting One God in Many Texts, Festschrift for Eric Peels on the occasion of his 25th jubilee as professor of Old Testament Studies*, Amsterdamse Cahiers Supplement Series 16 (Bergambacht: 2vm, 2018). Feestbundel verschenen ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van prof. Peels. Zie voor meer informatie pagina 9.

Enkele artikelen uit dit boek:

- J. Dekker, '"Tho Whom Will You Liken Me and Make Me Equal?" The Isaianic Message of the Uniqueness of YHWH in the Context of Religious Pluralism' (p. 101-109).

In dit artikel onderzoekt prof. Dekker de manier waarop het boek Jesaja de uniekheid van de HEER beschrijft in vergelijking met de andere goden. Hij stelt vast dat het boek Jesaja geen concessies doet aan het pluralisme dat het leven in de tijd van de ballingschap kenmerkte. Tegelijkertijd valt op dat de claim dat alleen de HEER God is en de andere goden slechts maaksel van mensen zijn alleen in de vorm van een getuigenis klinkt.

Deze waarheidsclaim zet nergens aan tot geweld alsof dat inherent zou zijn aan het monotheïsme. Het getuigenis van Israël kan echter alleen relevant zijn als het ook in het publieke domein kan klinken. De HEER is geen familiegod, maar mikt op een erkenning door alle volken. Zo rust het boek Jesaja zijn lezers ook vandaag toe om het geloof niet in de privésfeer te laten terugdringen, maar ook in de huidige pluralistische context geweldloos te getuigen van de uniekheid van de HEER die zichzelf wel bewijzen zal.

- A. Huijgen & A. Versluis, '"Our God is One": The Unity of YHWH and the Trinity in the Interplay between Biblical Exegesis and Systematic Theology' (p. 213-226).

Door teksten in Deuteronomium en de nieuwtestamentische passage 1 Kor. 8:6 te onderzoeken, komen de auteurs tot de conclusie dat de dynamiek van deze teksten goed bij de latere verwoording van het trinitarisch dogma past.

- H. de Waard, 'Did YHWH "Visit" Zedekiah? Exegetical and Theological Notes on the Relationship between Jeremiah 32:5 and 52:11' (p. 127-33).

Deze bijdrage onderzoekt de relatie tussen Gods belofte in Jeremia 32:5 dat Hij koning Zedekia in Babel 'bezoeken' zal, en de notitie in Jeremia 52:11 dat de koning daar levenslang gevangen zat. Exegetisch is hier de betekenis van het werkwoord 'bezoeken' van belang, in combinatie met verschillen tussen de Hebreeuwse en Griekse tekst van Jeremia 52:11. Op theologisch niveau speelt de vraag naar de aard van Gods belovend spreken.

Jaap Dekker, Eric Peels e.a. (red.), *Spelen met Leviatan. Monsters in Bijbel, theologie, religie en kunst*, Apeldoornse Studies 71; TU-Bezningsreeks 19 (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2018).

Dit boek is vrucht van het onderzoek van de BEST-groep van Apeldoornse en Kamper theologen.

Over het thema *Leviatan* werd vorig jaar een Engels boek gepubliceerd, deze parallelle uitgave over hetzelfde thema in het Nederlands bevat ook enkele nieuwe artikelen. Vanuit diverse gezichtspunten en disciplines wordt in kaart gebracht hoe 'Leviatan', symbool van levensbedreigende krachten in natuur en geschiedenis, in de Bijbel en in de cultuur gestalte heeft gekregen. Met bijdragen van o.a. dr. J. Dekker, dr. M.C. Mulder en dr. T.E. van Spanje.

Arnold Huijgen, 'Een christelijke visie op gedeeld leiderschap', in: Dick Both, Alex de Bruijn en Arnold Huijgen (red.), *Nieuw leiderschap: Van bezitten naar delen* (Heerenveen: Groen, 2017), 85-104.

Leiderschap in organisaties verschuift steeds meer van hiërarchische structuren naar plattere organisatievormen. Prof. Huijgen stelt in deze bijdrage dat een dergelijke verschuiving niet in strijd is met Bijbelse gegevens en hij verkent hoe leiderschap er in Bijbels licht uit zou kunnen zien.

H.G.L. Peels, *God en geweld in het Oude Testament*, herdruk van Apeldoornse Studie 47 (Apeldoorn: Theologische Universiteit, 20172).

Deze bundel artikelen over het thema God en geweld in het Oude Testament werd tien jaar geleden uitgegeven. Er was nog steeds zoveel vraag naar, dat een tweede druk gewenst was. Het boek bevat een aantal bijdragen in de discussie tussen dr. S. Janse en prof. H.G.L. Peels over de geweldsteksten in het Oude Testament, hoe een christen deze leest en daarmee vandaag dient om te gaan.

Dick Groenendijk: 'De veelzijdigheid van mijn theologieopleiding heeft zijn waarde voor mijn werk als kerkelijk werker'

Oud-student Dick Groenendijk (28) werkt als kerkelijk werker in Den Haag, zowel voor de CGK als in de PKN. Voor TUA Connect schreef hij een impressie van een 'gewone' werkdag en blikt hij terug naar zijn tijd aan de TUA.

Sinds 2016 werk ik in de CGK Den Haag als kerkelijk werker voor gemeenteopbouw, zowel intern als extern gericht. Wat ik als kerkelijk werker allemaal precies doe, is soms best lastig uit te leggen. Daarom laat ik u een dagje meekijken.

Het is woensdagochtend. Wat te laat schuif ik aan bij een kernteamvergadering van een missionair platform in de stad. Aan tafel ontmoet ik enkele christenen (hoofdzakelijk predikanten) waarmee ik het verlangen deel dat kerken en christenen in Den Haag zich meer naar buiten richten. Bestaande missionaire initiatieven willen we ondersteunen door samenwerking en uitwisseling over kerkmuren heen te stimuleren.

Migrantenkerken

Een hoofdpunt op de agenda is hoe we ook verbindingen kun-

nen leggen met migrantenkerken. Daarbij gaat het doorgaans om kerken die bestaan uit mensen van één bepaalde cultuur of taalgroep. Tijdens mijn studietijd moest ik wel eens wat over dit soort kerken lezen, maar begreep ik niet echt waar het over ging. Nu ik in Den Haag woon en werk, merk ik hoe dit soort kerken diep verankerd zijn in de stad. Op het eerste gezicht zijn ze niet zo zichtbaar, maar als

'Op zoveel verschillende vlakken en manieren mag er gewerkt worden in Gods koninkrijk'

je je erin gaat verdiepen, blijken er vele tientallen te zijn. Ik ben er van overtuigd dat ze van groot belang zijn voor de toekomst van de kerk in de stad. We hebben elkaar nodig! Maar hoe kom je met hen in contact en geef je die contacten vervolgens zinvol vorm?

Het is leuk om te constateren dat er best wel wat parallellen zitten tussen deze zoektocht en mijn afstudeeronderzoek, waarbij ik me verdiept heb in diaconale relaties tussen Nederlandse kerken en kerken in derdewereldlanden. Er kunnen vergelijkbare vragen en moeilijkheden spelen in relaties van traditionele Nederlandse kerken met migrantenkerken. Begrijp je elkaar echt? Is de relatie wederkerig, met twee gelijk-

waardige partners? Hebben wij als Nederlandse kerken ook iets nodig van migrantenkerken of willen we hen alleen maar hulp bieden?

Omschakelen

's Middags moet ik even omschakelen. Ik heb naast mijn parttime

baan in de CGK ook een parttime aanstelling in een wijkgemeente van de PKN op het vlak van pastoraat. Een woensdag in de twee maanden is er de zogenaamde verjaardagmiddag voor ouderen. Zij mogen dan samen in de kerk hun verjaardag komen vieren. Voor mij een ideale gelegenheid om mensen die ik eerder bezocht heb weer even te spreken en te horen hoe het gaat. Ook leer ik nog altijd veel nieuwe mensen kennen. Zo'n verjaardagmiddag helpt me ook om in te schatten waar ik hoognodig (weer) eens langs moet. Een gezellige middag dus, maar na twee uur praten en vooral veel luisteren duizelt het me wel wat.

Thuis op de bank schrijf ik m'n dag weg in dit artikel. Na het avondeten wacht mij nog een gemeentevergadering in de CGK waar de vraag op de agenda staat hoe we ons als gemeente willen verhouden tot onze buurt. Aangezien we als kerk recent verhuisd zijn, is dit een heel actuele vraag. Er zit een hoop verkenningswerk in van mijn kant. Met een klein team hebben we geprobeerd wat lijnen uit te zetten. Maar het is hoog tijd dat we nu eerst de gemeente erbij gaan betrekken. Is er voldoende draagvlak om gezamenlijk actief het contact te gaan zoeken? De avond zal het leren.

Al schrijvend aan dit stuk realiseer ik me hoe juist de veelzijdigheid van de theologieopleiding – die uit veel kleine vakken bestaat – zijn waarde heeft voor het functioneren op de normale dagen. Op zoveel verschillende vlakken en manieren mag er gewerkt worden in Gods koninkrijk te midden van mensen. #dankbaar

Paspoort

Naam:	Dick Groenendijk
Woonplaats:	Den Haag
Geboortedatum:	28 juni 1990
Burgerlijke staat:	Getrouwd met Josephina Merkens
Studietijd aan de TUA:	2008-2015
Afstudeerscriptie:	'Diaconale samenwerking van zuidelijke kerken met noordelijke organisaties. Een reflectie op visies en waarnemingen van organisaties die actief zijn op het terrein van internationaal diaconaat en ontwikkelingssamenwerking'
Beroep:	Kerkelijk werker voor gemeenteopbouw bij CGK Den Haag en kerkelijk werker voor pastoraat bij Protestantse wijkgemeente Laak/Moerwijk